

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Alkoholijuomien pakkausmerkinnät

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Alkoholijuoman myyntipakkauksessa pakolliset tiedot	3
2.1. Alkoholijuomia koskevat vapautukset pakollisista merkinnöistä	4
2.2. Juoman nimi	4
2.3. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet	5
2.4. Sisällön määrä	5
2.5. Vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta	5
2.6. Alkoholijuoman ja sen pääaineesosan alkuperämaan ilmoittaminen	5
2.7. Erityiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet	7
2.8. Elintarvikealan toimijan nimi tai toiminimi ja osoite	7
2.9. Käyttöohje	7
2.10. Alkoholipitoisuus	7
2.11. Juoma- ja pullotuserän tunnus	9
3. Muut pakolliset tiedot	9
3.1. Varoitusluonteiset ainesosamerkinnot	9
3.1.1. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet	9
3.1.2. Makeutusaineet	11
3.1.3. Kofeiini ja kiniini	12
3.1.4. Lakritsihappo, glysyrritsiinihappo ja sen ammoniumsuola	12
3.1.5. Muuntogeenisten ainesosien ilmoittaminen	13
4. Muut huomioon otettavat seikat	14
4.1. Kielivaatimukset	14
4.2. Merkintöjen sijoittelu ja esittäminen	14
4.3. Ainesosaluettelo	15
4.4. Ravintoarvoilmoitus	15
4.5. Ravitsemus- ja terveysväitteet	15
4.6. Luonnonmukainen tuotantotapa	16
4.7. Nimisuojat tuotteet	16
4.8. Rahtityö ja omaetiketti-tuotteet	16
4.9. Mainonta	17
Liite 1. Mallietiketti	19
Liite 2. Ravitsemus- ja terveysväitteet	20
Liite 3. Suomalaiset alkoholijuomien nimisuojat tuotteet ja niiden kuvaukset	22

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

1. Johdanto

Alkoholijuomien pakkausmerkintöjä suunniteltaessa ja laadittaessa on otettava huomioon alkoholi- ja elintarvikelainsäädännön vaatimukset. Tässä ohjeessa on esitetty yhteenveto alkoholijuomien pakkausmerkintävaatimuksista ja mallietiketti. Tämä ohje korvaa 21.1.2018 päivitetyn ohjeen alkoholijuomien pakkausmerkinnöistä, Valviran ohje 8/2018. Nyt tehdyt muutokset korvaavat Valviran ohjeet ”Suomalaisuuteen viittaavien merkintöjen käyttäminen alkoholijuomien pakkauksissa 16.2.2005 Dnro 73/43/2005” ja Asiakkaan omalla etiketillä varustettujen alkoholijuomien merkinnät 8.2.2005 Dnro 72/43/2005”. Samalla täydennetään alkoholijuoman ja sen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamisen ohjeistusta sekä tarkennetaan mm. alkoholipitoisuuden ilmoittamisvaatimuksia ja terveystietäviä eräissä tuotteissa.

Tämä ohje pohjautuu lähinnä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 834/2014 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille säädetään kieltä ja erätunnusta koskevat vaatimukset, jotka on kuvattu myös tässä ohjeessa.

Tässä ohjeessa käsitellään ainoastaan myyntipakkausten pakollisia tietoja. Tuotteen valmistaja voi aina halutessaan kertoa tuotteestaan enemmän kuin mitä lainsäädäntö vaatii, mutta senkin on oltava totuudenmukaista eikä se saa johtaa kuluttajaa harhaan.

Myös seuraavissa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ohjeissa on alkoholijuomien pakkausmerkintöihin liittyviä asioita. Ohjeet löytyvät Valviran verkkosivuilta osoitteesta: www.valvira.fi.

- Viinien pakkausmerkinnät
- Ohje alkoholimainonnasta
- Viinipohjaisten alkoholijuomien nimeäminen

2. Alkoholijuoman myyntipakkauksessa pakolliset tiedot

Alkoholijuoman myyntipakkauksella tarkoitetaan tässä yhteydessä yksittäistä tuotetta, esim. pullo, tölkki tai hanapakkaus (keg, bag in box). Myyntipakkauksessa annetut tiedot eivät saa johtaa harhaan esimerkiksi ominaisuuksien, koostumuksen, määrän säilyvyyden, alkuperämaan tai lähtöpaikanvalmistus- ja tuotantomenetelmien

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

osalta. Tietojen tulee olla oikeellisia ja kuluttajalle helposti ymmärrettäviä.

Pakolliset tiedot on esitettävä suoraan myyntipakkauksessa tai siihen kiinnitetyssä etiketissä. Tietojen esittämistavasta kerrotaan tarkemmin kohdassa 4.2.

2.1. Alkoholijuomia koskevat vapautukset pakollisista merkinnöistä

Yli 1,2 tilavuusprosenttia (til-%) alkoholia sisältävät juomat on vapautettu ainesosaluettelon tai ravintoarvoilmoituksen tietojen merkittämisestä, mutta niiden merkitseminen on mahdollista. Ainesosaluettelon ja ravintoarvoilmoitusten merkintöjen käyttämisestä on kuvattu tarkemmin kohdissa 4.3 ja 4.4.

2.2. Juoman nimi

Juoman nimellä tarkoitetaan elintarvikkeen virallista nimeä, josta säädetään juomaan sovellettavissa unionin säännöksissä tai kansallisissa säädöksissä. Virallisen nimen puuttuessa juomasta käytetään sen tavanomaista ja vakiintunutta nimeä. Jos vakiintunutta nimeä ei ole, annetaan juomalle sitä mahdollisimman tarkasti kuvaava nimi.

Juoman nimeä ei tule sekoittaa sen kaupalliseen tuotenimeen tai tavaramerkkiin. Kauppanimet ja tavaramerkit ovat vapaaehtoisia merkintöjä eivätkä ne korvaa juoman nimeä.

Tislattujen alkoholijuomien asetuksen 110/2008 mukaisesti tuotteen juomatyypin kuvaava myyntinimitys (Vodka, Akvavit, Brandy, Gin jne.) tulee näkyä etiketissä. Myyntinimitys ilmoitetaan sellaisessa muodossa jossa se on asetuksessa ilmoitettu, eli sitä ei käännetä eikä sitä saa taivuttaa "Konjakkia, Vodkaa jne.". Asetuksen liitteessä II on esitetty määritelmät 47 juomatyypille. Jos tislattu alkoholijuoma ei täytä minkään asetuksessa määritellyn juomatyypin vaatimuksia, tulee myyntinimityksenä olla etiketissä 'viina, brännvin'.

Tislattujen alkoholijuomien asetuksen mukaisesti määritellyjä juomatyyppejä ei saa kuvata, esitellä eikä merkitä sellaisilla liitesanoilla tai sanonnoilla kuin "kaltainen", "tyyppinen", "tyylinen", "tapaan valmistettu", "makuinen" eikä muilla vastaavilla ilmaisuilla yhdistettynä myyntinimitykseen.

Jos alkoholipitoisten juomasekoitusten nimessä tai kauppanimessä käytetään tislattujen juomien nimityksiä, tulee kaiken alkoholin olla peräisin kyseisestä tislattusta alkoholijuomasta.

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

Myös maustettujen viinien juomatyyppiä kuvaava myyntinimitys tulee näkyä etiketissä. Asetuksen 251/2014 mukaisesti määriteltyjen maustettujen viinien nimeä ei saa myöskään merkitä edellä mainituilla liitesanoilla yhdistettynä myyntinimitykseen.

2.3. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet

Allergioita tai intoleransseja aiheuttava ainesosa ilmoitetaan pakkausmerkinnöissä ainesosaluettelossa, jossa se korostetaan ladonnalla siten, että se erottuu selvästi muusta ainesosaluettelosta (esim. kirjasinlajilla, -tyylillä tai taustavärillä). Jos ainesosaluetteloa ei ole, tulee yliherkkyyttä aiheuttavan ainesosan nimi ilmoittaa merkinnöissä ja sitä tulee edeltää sana ”sisältää”. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavista ainesosista kerrotaan tarkemmin tämän ohjeen kohdassa 3.1.

2.4. Sisällön määrä

Sisällön määrä tulee ilmoittaa litroina, senttilitroina tai millilitroina.

2.5. Vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta

Alle 10 til-% alkoholia sisältävien juomien pakkausmerkinnöissä on ilmoitettava vähimmäissäilyvyysajankohta (parasta ennen –päiväys). Mikäli tuotteen säilyvyysaika on pidempi kuin kolme kuukautta on kuukauden ja vuoden ilmoittaminen riittävä tarkkuus.

Vaatimus ei kuitenkaan koske viiniä, väkevöityä viiniä, kuohuviiniä, maustettua viiniä, siidereitä ja vastaavia tuotteita, jotka on valmistettu muista hedelmistä kuin viinirypäleistä, sekä CN koodiin 2206 00 kuuluvia viinirypäleistä tai käymättömästä rypälemehusta valmistettuja juomia.

Ajankohtaa ennen on oltava joko ilmaisu

— ”parasta ennen ...”, kun ajankohta ilmoitetaan päivän tarkkuudella (järjestyksessä päivä, kuukausi, vuosi);

tai ilmaisu

— ”parasta ennen ... loppua”, kun ajankohta ilmoitetaan kuukauden tarkkuudella.

2.6. Alkoholijuoman ja sen pääainekseen alkuperämaan ilmoittaminen

Alkoholijuoman alkuperämaa on ilmoitettava, jos sen ilmoittamatta jättäminen voi johtaa kuluttajaa harhaan. Tämä on huomioitava

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa alkoholijuoman mukana seuraavista tiedoista, symboleista tai etiketistä voisi muuten saada eri käsityksen juoman alkuperästä. Alkoholijuoman pääaineesosan alkuperämaa on ilmoitettava silloin, kun juoman ja sen pääaineesosan alkuperämaa ei ole sama. Pääaineesosan alkuperä on ilmoitettava, mikäli sen ilmoittamatta jättäminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan. Jos pääaineesosan alkuperämaa ja alkoholijuoman valmistusmaa ovat sama, ei pääaineesosan alkuperämaata ole tarvetta ilmoittaa.

Alkoholijuoman pääaineesosalla tarkoitetaan sellaista alkoholijuoman ainesosaa tai ainesosien yhdistelmää, jonka osuus kyseisestä elintarvikkeesta on yli 50 prosenttia ja joka antaa tuotteelle sen tärkeimmät kemialliset ja/tai aistinvaraiset ominaisuudet tai jonka kuluttaja yleensä liittyy alkoholijuomaan. Pääaineesosa voi olla myös koostettu ainesosa. Elintarvikkeella voi olla useita pääaineesosia. Vesi ei voi olla yksinään pääaineesosa alkoholijuomissa. Elintarvikealan toimija määrittelee itse, mikä on pääaineesosa. Valvontaviranomainen voi puuttua tarvittaessa asiaan.

Alkoholijuoman pääaineesosan alkuperämaan ilmoittamisesta säädetään komission täytäntöönpanoasetuksella (EU N:o 2018/775). Asetus täydentää EU:n elintarviketietoasetuksen pääaineesosan alkuperämaan ilmoittamista. Asetusta ei kuitenkaan sovelleta luonnonmukaisesti tuotettuihin alkoholijuomiin, nimisuojuuttuihin alkoholijuomiin eikä EU:n markkinajärjestelyasetuksen rypäleviineihin, tislattujen alkoholijuomien ja maustettuihin viinituotteiden suojuuttuihin maantieteellisiin merkintöihin eikä rekisteröityihin tavaramerkkeihin.

Täytäntöönpanoasetuksen soveltamisesta on ohjeistuksena annettu Euroopan komission tiedonanto ja ohje pääaineesosan alkuperämaan ilmoittamisesta; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOC_2020_032_R_0001. Tiedonannossa käydään yksityiskohtaisia kysymyksiä läpi.

Pääaineesosan alkuperämaa ilmoitetaan sen alkuperämaana esim. ”Suomi” tai viittaamalla johonkin maantieteelliseen alueeseen esim. ”EU” tai alueeseen tai mihin tahansa muuhun maantieteellinen alueeseen, joka on vakiintunut kansainvälisessä käytössä. Pääaineesosan alkuperämaa voidaan ilmoittaa myös poissulkemalla maa tai alue mistä pääaineesosa ei ole peräisin. Esimerkiksi ”etanoli ei ole Suomesta.”

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

2.7. Erityiset säilytysolosuhteet ja/tai käyttöolosuhteet

Jos alkoholijuoma vaatii esimerkiksi kylmäsäilytystä, on tästä ilmoitettava pakkausmerkinnöissä.

2.8. Elintarvikealan toimijan nimi tai toiminimi ja osoite

Elintarviketiedoista vastuussa oleva elintarvikealan toimija on toimija, jonka nimellä tai toiminimellä elintarviketta pidetään kaupan tai jos tämä toimija ei ole sijoittautunut unioniin, tuontia unionin markkinoille harjoittava toimija. Vastuussa olevan toimijan on varmistettava elintarviketietojen mukanaolo ja oikeellisuus sovellettavan elintarviketietoja koskevan lainsäädännön ja asiaan liittyvien kansallisten säännösten vaatimusten mukaisesti.

Vastuussa oleva toimija voi olla esimerkiksi juoman valmistaja, valmistuttaja, pullottaja tai myyjä, jonka nimi, toiminimi tai aputoiminimi tulee näkyä pakkauksessa. Kuluttajalle lisätietona voidaan täsmentää toimijan roolia lisäämällä esimerkiksi "valmistaja", "valmistuttaja" tai "pullottaja" tietojen yhteyteen. Rooli tulee lisätä, mikäli sen puuttuminen voisi johtaa kuluttajaa harhaan.

EU-alueella toimivan valmistajan tiedot ovat pääsääntöisesti riittävät. Mikäli tukkumyyjä täydentää pakollisia pakkausmerkintöjä suomen ja ruotsin kielellä, tulee tukkumyyjän nimi ja osoitetieto lisätä pakkaukseen.

Osoitteen tulee olla sillä tarkkuudella, että posti löytää siihen perille. Pelkkä nettiosoite (www-osoite) ei ole riittävä. Tällä varmistetaan, että vastuussa oleva elintarvikealan toimija voidaan tavoittaa.

2.9. Käyttöohje

Käyttöohje tulee merkitä tarvittaessa, jos elintarvikkeen tarkoituksemukainen käyttö ilman sitä on vaikeaa.

2.10. Alkoholipitoisuus

Alkoholipitoisuus ilmoitetaan enintään yhden desimaalin tarkkuudella. Selvyyden vuoksi alkoholipitoisuutta osoittavan luvun jälkeen on oltava ilmaisu "til-%" (ruots. "volymprocent") ja luvun edellä voi olla sana "alkoholi" tai lyhennys "alk." (ruots. "alkohol" tai "alk."). Ilmoitettava alkoholipitoisuus on määritettävä + 20 °C:ssa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää merkintöjen havaittavuuteen, kun kyseessä on alkoholijuoma, jota vastaavia alkoholittomia juomia on

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

markkinoilla (esimerkiksi alkoholittomat viinit, siiderit, oluet ja virvoitusjuomat). Tällöin alkoholipitoisuutta osoittava merkintä on tehtävä siten, että se ei johda kuluttajaa harhaan siitä, että kyseessä on alkoholia sisältävä juoma. Selkeyden vuoksi alkoholipitoisuutta osoittava luku tulee merkitä samaan näkökenttään tuotteen nimen kanssa.

Merkitty alkoholipitoisuus saa poiketa todellisesta alla esitetyn taulukon mukaisesti.

Juoma	Poikkeama (+/- til-%)
CN-koodiin 2203 00 kuuluvat oluet, joiden alkoholipitoisuus on enintään 5,5 til-%, CN-koodiin 2206 00 kuuluvat rypäleistä valmistetut hiilihapottomat juomat	0,5
Oluet, joiden alkoholipitoisuus on yli 5,5 til-%, CN-koodiin 2206 00 kuuluvat rypäleistä valmistetut helmeilevät juomat; siiderit, päärynästä valmistetut alkoholijuomat, hedelmäviinit ja muut vastaavanlaiset alkoholijuomat, jotka on valmistettu muista hedelmistä kuin rypäleistä ja jotka voivat olla joko puolihelmeileviä tai helmeileviä; sima	1
Maseroituja hedelmiä tai kasvien osia sisältävät juomat	1,5
Muut juomat (mm. tislattut juomat ja niistä valmistetut long drink-juomat), jotka sisältävät yli 1,2 til-% alkoholia	0,3
Viinituotteet (CN-koodeihin 2204 ja 2205 kuuluvat)	0,5

Tuotteiden säädöstenmukaisuutta arvioitaessa edellä esitettyjen tuoteryhmäkohtaisten sallittujen poikkeamien lisäksi otetaan huomioon juoman tutkineen laboratorion analyysitulokselle antama mittausepävarmuus. Mittausepävarmuus riippuu määrittämismenetelmästä, laboratoriosta sekä tutkittavasta tuoteryhmästä. Mittausepävarmuuteen on sisällytetty menetelmän toistettavuudesta ja uusittavuudesta aiheutuvat poikkeamat.

Esimerkki: Enintään 5,5 til-% alkoholia sisältävien juomien myynti

Tuotteille jotka ovat myynnissä muussa kuin Alko Oy:n vähittäismyynnissä, korkein sallittu alkoholipitoisuus on 5,5 tilavuusprosenttia. Jos näiden tuotteiden analysoitu alkoholipitoisuus ylittää 5,5 til-%, kun otetaan huomioon tulokselle annettu mittausepävarmuus (esimerkiksi 0,05 til-%), yli 5,5 til-% alkoholia sisältävää juomaa voidaan toimittaa ainoastaan Alko Oy:n vähittäismyyntiin, edellyttäen

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

että alkoholipitoisuus täyttää yllä olevassa taulukossa esitetyt tarkkuusvaatimukset. Samalla periaatteella tulkitaan käsityöläisluen sekä tilaviinin ja sahdin vähittäismyynnin alkoholipitoisuuden ylärajaa.

2.11. Juoma- ja pullotuserän tunnus

Yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävissä juomissa tulee olla merkintä, jonka perusteella erä voidaan tunnistaa. Tunnuksen eteen on merkittävä kirjain ”L” ellei tunnus muuten erotu selvästi muista pakkausmerkinnöistä.

Edellä mainitun merkinnän sijasta voidaan käyttää erätunnuksena säilyvyysaikaan liittyviä ilmaisuja, kuten esimerkiksi ”parasta ennen” ja päivämäärä (järjestyksessä päivä, kuukausi, vuosi).

Erän määrittää ja tunnuksen merkitsee juoman tuottaja, valmistaja, pakkaaja tai Euroopan unionin alueelle sijoittunut ensimmäinen myyjä.

3. Muut pakolliset tiedot

3.1. Varoitusluonteiset ainesosamerkinnot

Alkoholijuomien pakkausmerkintöihin tulee sisällyttää varoitusluonteisia merkintöjä, jos ne sisältävät tiettyjä haitallisia ainesosia. Merkinnot on tehtävä, jos niiden puuttuminen voi aiheuttaa kuluttajalle terveydellistä tai taloudellista haittaa tai, jos on mahdollista, että kuluttaja käyttää tuotetta virheellisesti. Yleisimmät allergioita tai intoleransseja aiheuttavat ainesosat, makeutusaineet, kofeiini, lakritsihappo sekä muuntogeeniset ainekset ovat ainesosia, jotka tulee ilmoittaa pakkausmerkinnöissä suomen ja ruotsin kielellä.

3.1.1. Allergioita tai intoleransseja aiheuttavat aineet ja tuotteet

Allergioita ja intoleransseja aiheuttavat ainesosat (katso alla) on ilmoitettava etiketissä kohdan 2.2 mukaisesti. Ainesosat on listattu alla.

1) gluteenia sisältävät viljat (vehnä, ruis, ohra, kaura, speltti, kamutvilja sekä niiden hybridikannat) ja viljatuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:

a) vehnäpohjaiset glukoosisiirapit, dekstroosi mukaan luetuna

b) vehnäpohjaiset maltodekstriinit

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

- c) ohrapohjaiset glukoosisiirapit
 - d) viljat, joita käytetään alkoholitisleiden valmistukseen, maatalousperäinen etyylialkoholi mukaan lukien
- 2) äyriäiset ja äyriäistuotteet
- 3) munat ja munatuotteet
- 4) kalat ja kalatuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:
- a) vitamiini- ja karotenoidivalmisteiden kantaja-aineena käytettävä kalaliivate
 - b) oluen ja viini valmistuksessa kirkastamiseen käytettävä kalaliivate tai kalaliima
- 5) maapähkinät ja maapähkinätuotteet
- 6) soijapavut ja soijapaputuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:
- a) täysin jalostettu soijaöljy ja -rasva
 - b) soijasta peräisin oleva luonnon tokoferolien sekoitus (E306), luonnon D-alfatokoferoli, luonnon D-alfatokoferoliasetaatti ja luonnon D-alfatokoferolisukkinaatti
 - c) soijasta peräisin olevien kasviöljyjen kasvisterolit ja kasvisteroliesterit
 - d) soijasta peräisin olevista kasvisteroleista valmistetut kasvistanoliesterit
- 7) maito ja maitotuotteet (laktoosi mukaan lukien), lukuun ottamatta seuraavia:
- a) hera, jota käytetään maatalousperäisten tisleiden tai etyylialkoholin valmistukseen tislattuja alkoholijuomia ja muita alkoholijuomia varten
 - b) laktitoli
- 8) pähkinät: manteli (*Amygdalus communis L.*), hasselpähkinä (*Corylus avellana*), saksanpähkinä (*Juglans regia*), cashewpähkinä (*Anacardium occidentale*), pekaanipähkinä (*Carya illinoensis*)

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

(*Wangenh*) *K. Koch*), parapähkinä (*Bertholletia excelsa*), pistaasipähkinä (*Pistacia vera*), Macadamia pähkinä ja Queensland pähkinä (*Macadamia ternifolia*) sekä pähkinätuotteet, lukuun ottamatta seuraavia:

- a) pähkinät, joita käytetään maatalousperäisten tisleiden tai etyylialkoholin valmistukseen tislattuja alkoholijuomia ja muita alkoholijuomia varten

9) selleri ja sellerituotteet

10) sinappi ja sinappituotteet

11) seesaminsiemenet ja seesaminsiemenuotteet

12) rikkidioksidi ja sulfiitti, joiden pitoisuudet ovat yli 10 mg/kg tai 10 mg/l kokonaisrikkidioksidina; lasketaan tuotteille, jotka on tarkoitettu sellaisenaan nautittavaksi tai valmistettu valmistajan ohjeiden mukaisesti

13) lupiinit ja lupiinituotteet

14) nilviäiset ja nilviäistuotteet

Ainesosan nimestä on käytävä ilmi ainesosan kasvi- tai eläinalkuperä (esimerkiksi **ohramallas**). Koska merkintä on tehtävä ainesosan nimellä, lisäaineiden E-koodeja ei voida käyttää varoitusmerkinnässä.

3.1.2. Makeutusaineet

Juomiin, jotka sisältävät yhtä tai useampaa EU-asetuksen 1333/2008 mukaisesti sallittua makeutusainetta on nimeen tai sen yhteyteen tehtävä merkintä käytetyistä makeutusaineista. Merkintää ei pidä tehdä ainesosaluetteluun tai sen jatkoksi, vaan makeutusaineet tulee ilmoittaa juomatyyppiä kuvaavan nimityksen yhteydessä seuraavasti:

- makeutusainetta sisältävä juoma: ”sisältää makeutusainetta/-aineita, innehåller sötningsmedel”
- lisättyä sokeria ja makeutusainetta sisältävä juoma: ”sisältää sokeria/sokereita ja makeutusainetta/-aineita, innehåller socker och sötningsmedel”

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

- aspartaamia / aspartaamiasulfaamisuolaa sisältävä juoma (jos aspartaami on ilmoitettu yksilöllisellä nimellä ainesosaluettelossa): ”**sisältää fenyylialaniinin lähteen, innehåller fenylalaninkälla**”
- aspartaamia sisältävä juoma (jos ainesosaluettelo ei ole tai aspartaami / aspartaamiasulfaamisuolaa on ilmoitettu E-koodina ainesosaluettelossa): ”**sisältää aspartaamia (fenyylialaniinin lähde)**”, ”**innehåller aspartam (en källa till fenylalanin)**”

Esimerkki: Forest Fruit Light

Maustettu omenasiideri. Sisältää sokereita, makeutusainetta ja aspartaamia (fenyylialaniinin lähde). Ainekset: Omenaviini (vesi, omenamehu tiivisteestä, glukoosisiirappi), vesi, sokeri, happamuudensäätöaine (E330), aromit (mm. mansikka), säilöntäaine (E202), värit (E163, E150), makeutusaineet (E950, E951), hapettumisenestoaine (E224, sulfiitti).

3.1.3. Kofeiini ja kiniini

Juomassa aromiaineena käytetty kofeiini ja/tai kiniini on ilmoitettava nimellä juoman nimen yhteydessä tai ainesosaluettelossa sanan ”aromi, arom” yhteydessä.

Jos juoma sisältää kofeiinia enemmän kuin 150 mg/l (tarkoittaa sekä lisättyä että raaka-aineiden mukana tullutta kofeiinia), on tehtävä merkintä ”korkea kofeiinipitoisuus, hög koffeinhalt” ja tieto kofeiinin määrästä ilmaistuna XX mg/100 ml. Merkinnän on oltava juoman myyntinimikkeen yhteydessä.

Kofeiinista varoittavaa merkintää ei kuitenkaan vaadita sellaisiin kahvi- tai teepohjaisiin juomiin eikä kahvi- tai teeuutteesta valmistettuihin juomiin, joiden nimessä on sana ”kahvi, kaffe” tai ”tee, te” (esimerkiksi kahvilikööri).

3.1.4. Lakritsihappo, glysyrritsiinihappo ja sen ammoniumsuola

Juomiin, joihin on lisätty lakritsikasvia (*Glycyrrhiza glabra*), glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa sellaisenaan ja jotka sisältävät glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa vähintään 10 mg/l, on juoman tuotenimen välittömään yhteyteen tehtävä merkintä ”**sisältää lakritsia, innehåller lakrits**”. Jos pakkauksessa on ai-

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

nesosaluettelo, merkinnän voi tehdä myös sen jälkeen. Tätä varoitusmerkintää ei tarvitse tehdä, jos sana ”lakritsi, lakrits” on mainittu ainesosaluettelossa tai juoman nimessä (esimerkiksi lakritsilikööri).

Sellaisten yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien, joihin on lisätty lakritsikasvia, glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa sellaisenaan ja jotka sisältävät glysyrritsiinihappoa tai sen ammoniumsuolaa vähintään 300 mg/l, on joko nimen tai ainesosaluettelon jälkeen tehtävä merkintä ”**sisältää lakritsia – kohonneesta verenpaineesta kärsivien henkilöiden on vältettävä tuotteen liiallista nauttimista, innehåller lakrits – personer som lider av högt blodtryck bör undvika överkonsumtion av denna produkt**”.

3.1.5. Muuntogeenisten ainesosien ilmoittaminen

Muuntogeeninen tarkoittaa geneettisesti muunnettua eliötä, esimerkiksi kasvia tai bakteeria, jonka perimää on muunnettu geenitekniikan menetelmin (GMO = geeniteknisesti muunneltu organismi). Muuntogeeniset elintarvikkeet on valmistettu muuntogeenisistä aineksista tai sisältävät niitä. Muuntogeenisistä elintarvikkeista annetun neuvoston asetuksen (1829/2003/EY) soveltamisalaan kuuluvat myös alkoholia sisältävä juomat. Muuntogeenisiä organismeja tai elintarvikkeita ei saa tuoda markkinoille, ellei niille ole myönnetty lupaa.

Asetus edellyttää, että muuntogeenisiä organismeja sisältävien, niistä koostuvien tai valmistettujen elintarvikkeiden päällysmerkinnöissä tulee olla merkintä ”**muuntogeeninen, genetiskt modifierad**” tai ”**valmistettu muuntogeenisestä..., tillverkad av genetiskt modifierad... [organismin nimi]**”.

Jos tuotteessa on ainesosaluettelo, merkinnän voi tehdä:

- ainesosaluetteloon välittömästi kyseisen ainesosan jälkeen sulkeisiin maininta ”muuntogeeninen” tai ”valmistettu muuntogeenisestä [ainesosan nimi]” tai vaihtoehtoisesti
- jos ainesosa ilmoitetaan ryhmänimeä käyttäen, ainesosaluettelo on merkittävä sanat ”sisältää muuntogeenistä..., innehåller genetiskt modifierad...” tai ”sisältää [ainesosan nimi], joka on valmistettu muuntogeenisestä [organismin nimi]”, ”innehåller ..., som är tillverkad av genetiskt modifierad...”

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

On huomattava, että merkintävaatimus koskee myös mikro-organismien (esimerkiksi hiivat ja bakteerit) avulla valmistettuja fermentaatiotuotteita, kuten lisäaineita ja aromeja, jos lopputuote sisältää muuntogeenisiä organismeja. Lisätietoa muuntogeenisistä elintarvikkeista löytyy Ruokaviraston verkkosivuilta <https://www.ruokavirasto.fi>.

4. Muut huomioon otettavat seikat

4.1. Kielivaatimukset

Pakolliset pakkausmerkinnät on tehtävä suomeksi ja ruotsiksi. Jos tuotetta myydään vain yksikielisessä kunnassa, kyseisen kunnan kieli (suomi tai ruotsi) riittää. Myös seuraavat poikkeukset kielivaatimukseen sallitaan:

- alkoholijuomien nimet, esimerkiksi lager, liqueur jne voidaan käyttää, mikäli nimi on vakiintunut yleiseen käyttöön tai se ymmärretään myös vieraskielisessä muodossaan
- alkoholipitoisuutta kuvaava merkintä vol-%

4.2. Merkintöjen sijoittelu ja esittäminen

Pakolliset pakkausmerkinnät on merkittävä näkyvään kohtaan helposti havaittavalla, luettavalla pysyvällä tavalla. Niitä ei saa peittää, himmentää tai katkaista eikä niiden huomioarvoa saa vähentää millään tavoin. Merkinnät on tehtävä sellaisella kirjasinkoolla, jonka alla olevan kuvan mukainen x-korkeus on vähintään 1,2 mm. Jos myyntipakkauksen suurimman pinnan pinta-ala on alle 80 cm², on x-korkeuden oltava vähintään 0,9 mm.

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

Selitykset

1	Yläpidennyksen linja
2	Versaalilinja
3	Genemalinja
4	Peruslinja
5	Alapidennyksen linja
6	x-korkeus
7	Kirjasinkoko

4.3. Ainesosaluettelo

Ainesosaluettelon sisällyttäminen alkoholijuoman pakkausmerkintöihin ei ole pakollista, mutta suositeltavaa. Jos ainesosaluettelo tehdään, siihen on merkittävä kaikki käytetyt valmistus- ja lisäaineet valmistusajankohdan mukaisen painon mukaan alenevassa järjestyksessä. Luettelon edellä on oltava soveltuva otsikko, joka koostuu ilmauksesta ”ainesosa” tai sisältää sen.

4.4. Ravintoarvoilmoitus

Ravintoarvoilmoituksen sisällyttäminen yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien pakkausmerkintöihin ei ole pakollista, mutta mahdollista. Merkintä täytyy tehdä, jos etiketissä on esitetty ravitsemusväite, esimerkiksi ”Kevyt”. Ravintoarvoilmoituksessa alkoholijuomien osalta riittää pelkkä energiasisältö.

4.5. Ravitsemus- ja terveystväitteet

Elintarvikkeiden ravitsemus- ja terveystväitteitä säätelevä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1924/2006 koskee myös alkoholi-juomia. Väite voi olla sanallinen tai kuvallinen ilmaisu, joko tuotteen pakkauksessa tai muussa kuluttajille annettavassa materiaalissa.

Alkoholijuomiin ei saa liittää terveystväitteitä. Terveystväitteellä tarkoitetaan väitettä, jossa kuluttajan annetaan ymmärtää, että juoman tai sen ainesosan ja kuluttajan terveyden välillä on yhteys (kielletty

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

on esimerkiksi etikettimerkintä ”viinin flavonoidit suojaavat sydän- ja verisuonitaudeilta”).

Ravitsemusväitteiden osalta ainoastaan väitteet, joissa viitataan vähäiseen alkoholipitoisuuteen tai alkoholin tai energian määrän vähentämiseen sallitaan.

Asetuksen 1924/2006 liitteessä esitellään sallitut ravitsemusväitteet ja niihin sovellettavat edellytykset. Liitteessä 2 on esitetty alkoholi-juomien osalta kyseeseen tulevat ravitsemusväitteet sekä niiden edellytykset.

4.6. Luonnonmukainen tuotantotapa

Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi merkinnöiksi katsotaan mm. merkinnät luonnonmukainen, ekologinen ja biologinen ja niiden tavalliset johdokset (luomu-, eko- ja bio-) yksin tai yhdistettynä sekä sanat biodynaaminen, orgaaninen ja orgaanis-biologinen. Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaminen edellyttää tuotteen valmistajan kuulumista EU:n luomuasetuksen (834/2007 31.12.2020 asti, 2018/848 1.1.2021 alkaen) mukaiseen valvontajärjestelmään. Luonnonmukaiseen tuotantoon viittaavien merkintöjen käytöstä on tarkemmin kerrottu Valviran ohjeessa Luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valvonta.

4.7. Nimisuojuustuotteet

Elintarvikkeiden nimisuojujärjestelmä on EU-tason laatujärjestelmiä ja se on ollut voimassa vuodesta 1993. Nimisuojujärjestelmällä tarkoitetaan maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden suojattuja alkuperänimityksiä, maantieteellisiä merkintöjä sekä aitoja perinteisiä tuotteita. Järjestelmien tarkoituksena on suojata tuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä ja huokeammilta väärennöksiltä. Samalla tuotteet saavat lisäarvoa. Kuluttajalle suojaus on tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan. Alkoholi-juomissa suomalaisia nimisuoju tuotteita ovat maantieteelliset merkinnät **Suomalainen Marjalikööri, Suomalainen Hedelmälikööri ja Suomalainen Vodka** sekä aito perinteinen tuote **sahti**. **Näistä enemmän liitteessä 3.**

4.8. Rahtityö ja omaetiketti-tuotteet.

Suomessa tapahtuva kaupallinen alkoholijuoman valmistus vaatii aina alkoholijuoman valmistuslupan. Alkoholilain mukaan alkoholijuoman valmistaja tai maahantuoja vastaa tuotteesta ja siitä, että tuote ja sen päällyksimerkinnät ja muu esittely ovat siitä annettujen

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

säännösten ja määräysten mukaisia. Myös alkoholijuomien myyjällä tulee olla myyntiin oikeuttava lupa, joko alkoholijuomien tukku- myynti-, anniskelu- tai vähittäismyyntilupa.

Kuluttajan etujen turvaamiseksi ja selkeän informaation saamiseksi edellytetään, että tuotteen pakkausmerkinnöissä, esittelyssä ja markkinoinnissa ilmoitetaan valmistaja, joka on vastuussa tuotteesta. Vaihtoehtoisesti vastuulliseksi toimijaksi voidaan myös ilmoittaa tuotteen maahantuoja tai EU:ssa toimiva myyjä. Alkoholijuomien myyntipakkauksesta tulee siis ilmetä vastuullisen toimijan esim. valmistajan, pakkaajan, maahantuojan tai myyjän (valmistuttajan) nimi tai toiminimi sekä osoite.

Valmistaja voi etiketöidä asiakkaan omalla etiketillä myyntiin valmistamia tuotteita, omaetiketti-tuotteita. Tuotteiden pakkausmerkintävaatimukset ovat samat kuin muissakin tuotteissa. Tuote rekisteröidään ja raportoidaan omalla tuotenumeroillaan normaalisti. Mahdollista on myös käyttää jo tuoterekisterissä olevaa omaa tuotetta. Pakollisia pakkausmerkintöjä täydennettäessä tukkumyyjän toimesta, tulee merkintöjä tekevän elintarvikealan toimijan tiedot merkitä.

Kuluttajaa ei saa johtaa harhaan markkinoimalla tuotetta kuvitteellisen valmistajan nimellä. Tuotteen pakkausmerkintöihin voidaan merkitä valmistajaksi ainoastaan valmistusluvan haltija tai tämän aputoiminimi.

Alkoholijuomien tukkumyyntiluvan, anniskeluluvan tai vähittäismyyntiluvan haltijalla on mahdollisuus valmistuttaa juomia edelleen myytäväksi. Mikäli tuotteen pakkausmerkinnöissä tai muussa markkinoinnissa käytetään valmistuksen osalta jotain muuta kuin valmistajan toiminimeen tai aputoiminimeen viittaavia mainintoja, jotka saattaisivat johtaa kuluttajaa harhaan todellisesta valmistajasta, tulee pakkausmerkinnöissä tai muussa markkinoinnissa käydä selvästi ilmi osoitetietoineen, kuka on tuotteen valmistaja ja kuka valmistuttaja.

4.9. Mainonta

Koska alkoholijuoman pakkaus toimii paitsi tuotetietojen antamisen välineenä myös mainospintana, tulee pakkausta ja sen tekstejä sekä kuvitusta laadittaessa ottaa huomioon myös alkoholilain mainontasäännösten asettamat edellytykset (kts. ohje alkoholimainonnasta).

Dnro V/31992/2020

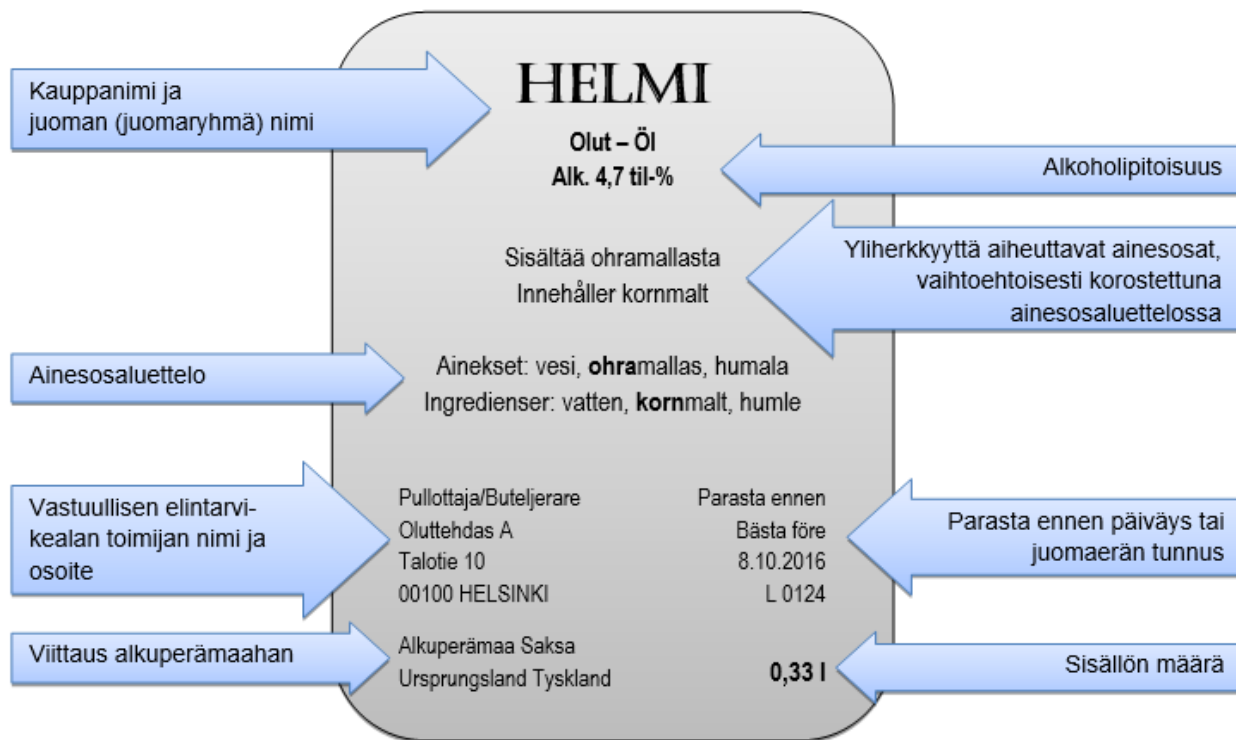
13.10.2020

Lisätiedot alkoholi@valvira.fi

Johtaja *Jussi Holmalahti*
Jussi Holmalahti

Ylitarkastaja *Timo Rokka*
Timo Rokka

Liite 1. Mallietiketti

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

Liite 2. Ravitsemus- ja terveystiet

EU-asetuksen 1924/2006 liitteessä esitellään sallitut ravitsemusväitteet ja niihin sovellettavat edellytykset. Alkoholijuomien osalta kyseeseen tulevat seuraavat ravitsemusväitteet sekä niiden edellytykset:

Vähäenergiainen

Mikäli juoma sisältää energiaa enintään 20 kcal (= 80 kJ)/100 ml.

Energiapitoisuutta vähennetty

Mikäli juoman energian määrää on vähennetty vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun juomaan nähden. Lukuun ottamatta oluita, väitteeseen on liitettävä myös ilmoitus siitä tekijästä, jonka vuoksi juoman energian määrää on vähennetty (esimerkiksi väite ”*Energiapitoisuutta vähennetty alkoholin ja sokerin osalta*”).

Vähäsokerinen

Mikäli juoma sisältää sokeria enintään 2,5 g/100 ml.

Sokeriton

Mikäli juoma sisältää sokeria enintään 0,5 g/100 ml.

Ei lisättyjä sokereita

Mikäli juomaan ei ole lisätty mono- tai disakkarideja tai muita elintarvikkeita, joita käytetään niiden makeuttavan vaikutuksen vuoksi. Jos sokeria on juomassa luontaisesti raaka-aineiden osana, pakkauksessa on oltava myös merkintä ”*Sisältää luontaisesti sokereita*”.

Alkoholia vähennetty

Mikäli alkoholin määrää on vähennetty vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun juomaan nähden.

Kevyt

Mikäli energian määrää on vähennetty vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun juomaan nähden. Lukuun ottamatta oluita, väitteeseen on liitettävä myös ilmoitus siitä tekijästä, jonka vuoksi juoma on ”kevyt” (esimerkiksi väite ”*Kevyt – vähennetty sokeria*”).

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

Määriteltäessä vertailua varten vastaavaa juomaa, tulee ottaa huomioon ainoastaan samaan tuoteryhmään kuuluvat juomat (esimerkiksi olut, viini tai siideri). Lisäksi vertailua varten on huomioitava useita kyseiseen tuoteryhmään kuuluvia juomia, myös muiden valmistajien juomat mukaan lukien.

Gluteeniton ja erittäin vähägluteeninen elintarvike

Mainintaa ”gluteeniton” voidaan käyttää vain, jos alkoholijuoman gluteenipitoisuus on enintään 20 mg/kg/l. Erittäin vähägluteeniset tuotteet sisältävät gluteenia enintään 100 mg/kg/l. Väitteiden käytön edellytyksenä on, että tuotteen gluteenipitoisuus on komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 828/2014 mukainen.

Alkoholijuomien pakkausmerkinnöissä ravitsemus- ja terveystietojen osalta on otettava huomioon, että merkinnöissä ei saa ilmoittaa tavallisella alkoholijuomalla olevan sellaisia erityisiä vaikutuksia tai ominaisuuksia, joiden suhteen se ei poikkea muista vastaavista alkoholijuomista. Näin ollen esimerkiksi ”gluteeniton” merkintää ei voida liittää esimerkiksi viiniin.

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

Liite 3. Suomalaiset alkoholijuomien nimisuoja tuotteet ja niiden kuvaukset**Sahti**

Sahti valmistetaan perinteen mukaisista raaka-aineista, joihin kuuluvat ohramaltaan lisäksi muu viljamallas ja vilja (ruis, ohra, vehnä ja kaura) sekä usein humala. Alkoholikäymiseen käytetään leivinhiivaa tai kerättyä hiivaa.

Valmistus tapahtuu lisäämällä vesi maltaan ja viljan joukkoon siten, että veden lämpötila on alussa noin 40 astetta ja viimeisessä lisäyksessä noin 100 astetta Celsiusta (imellyttäminen/mäskääminen). Kuumennusajat vaihtelevat lyhyestä kuumennuksesta perusteelliseen keittämiseen. Vierre erotetaan kuurnassa tai saavissa (siiviläamme) ja vierteen sekaan voidaan lisätä humalaa. Valmistuksen apuaineina on perinteisessä menetelmässä käytetty siivilöinnissä katajaa ja rukiin olkia.

Vierre käytetään valmiiksi sahdiksi hiivan (leivinhiiva tai kerätty hiiva) avulla. Käyminen tapahtuu pintahiivamenetelmällä, jossa pääkäyminen on noin 3 vrk huoneenlämmössä tai viileämmässä ja varastoiminen viileässä vähintään viikon. Sahdin alkoholi muodostuu yksinomaan siitä sokerista, joka on syntynyt valmistuksessa käytetyistä maltaista ja niiden ohella käytetyistä muista viljatuotteista.

Sahdin tekotavat ja raaka-aineet ovat perinteisesti hieman vaihdelleet eri paikkakunnilla, mutta yllä mainitun ohjeen rajoissa. Noin 50 litran sahtiannokseen käytetään noin 20 kg viljamaltaita ja 50 g hiivaa.

Sahdin perinteinen luonne perustuu perinteiseen valmistustapaan. Se on valmistettu perinteisistä raaka-aineista ilman lisäaineita. Valmistustahtia ei suodateta eikä pastöroida, vaan se nautitaan tuoreoluenaa.

Sahtivierteen kantavierreväkevyys on vähintään 19 Plato-astetta, alkoholipitoisuus on 6-12 til-%. Sahdin pH on alle 5. Väri vaihtelee raaka-aineiden käytön mukaan vaalean keltaisesta tumman ruskeaan. Sahti on sameaa, koska se on suodattamatonta. Korkean jäännessokeripitoisuutensa vuoksi sahti on tuoreena maultaan makeahkoa.

Sahdin määritelmä on julkaistu Euroopan virallisessa lehdessä:

Dnro V/31992/2020

13.10.2020

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2001:125:0005:0006:FI:PDF>

Suomalainen Vodka, Suomalainen Marjalikööri ja Suomalainen Hedelmälikööri

Suomalainen Vodka, Finsk Vodka, Vodka of Finland -alkoholijuoman valmistaminen perustuu kotimaiseen vilja ja/tai peruna raaka-aineeseen, joka hiivalla käyttämällä ja tislaamalla valmistetaan maatalousperäiseksi etyylialkoholiksi. Vodkan valmistus täytyy tapahtua kokonaan Suomessa, mutta vodkan pullotus voidaan tehdä Suomen ulkopuolella. Vodkan alkoholipitoisuus on oltava vähintään 37,5 til-%. Tuotteen tulee täyttää EU:n tislatuille alkoholijuomille asetuksessa 2019/787 asetetut vaatimukset.

Suomalainen Marjalikööri, Suomalainen Hedelmälikööri, Finsk Bärlikör, Finsk Fruktlikör, Finnish berry liqueur ja Finnish fruit liqueur on vähintään 15 til-% alkoholijuoma, jossa sokeripitoisuus on vähintään 100 g/l (kirsikoissa väh. 70g/l). Likööriä koskevat yleiset vaatimukset on esitetty tislattuja alkoholijuomia koskevassa EU:n asetuksessa 2019/787. Tuotteen erityisyys perustuu raaka-aineena käytettyihin suomalaisiin marjoihin ja hedelmiin, niiden tulee olla Suomessa viljeltyjä tai Suomessa luonnonvaraisina kasvaneita. Uuttamisessa käytetään maatalousperäistä etyylialkoholia tai - tislettä, sen ei tarvitse olla suomalaista.

Tarkemmat määritykset Suomalaiselle Vodkalle, Suomalaiselle Marja- ja Hedelmäliköörille löytyvät EU:n ylläpitämästä eAmbrosia – EU:n maantieteellisten merkintöjen rekisteristä <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels/geographical-indications-register/>.